

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

Вінар Катерина Володимирівна

УДК 658

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-
АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Автореферат

дипломної роботи на здобуття

кваліфікації магістра фінансів, банківської справи та страхування

Полтава 2018

Дипломною роботою є рукопис

Робота виконана на факультеті обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії на кафедрі фінансів і кредиту

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Мармуль Лариса Олександрівна
Полтавська державна аграрна академія,
професор кафедри фінансів і кредиту

Рецензент кандидат економічних наук, доцент
Чіп Людмила Олександрівна,
Полтавська державна аграрна академія,
доцент кафедри економічної теорії та
економічних досліджень

Захист відбудеться _____ грудня 2018 р. о 9 годині на засіданні
екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди,
1/3, навчальний корпус 4, аудиторія 425

Відповідальний за
нормо-контроль

О. В. Безкровний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сьогоднішній день значну роль у ринковій економіці відіграє діяльність приватних підприємств, які, здійснюючи господарську діяльність сприяють підвищенню рівня життя населення і економічному розвитку країни в цілому. Значну частку в загальній структурі підприємств країн з розвинутою економікою займає малий бізнес.

Найважливішою причиною великої кількості банкрутств серед малих підприємств є відсутність системи фінансового менеджменту на малих підприємствах, а при покладанні функцій фінансового менеджера на іншого працівника – у недосконалої та поверховості розуміння особливостей її інформаційного та методологічного забезпечення. Ситуація ускладнюється відсутністю компетентного, у цих питаннях персоналу, або відсутністю відповідних посад на підприємстві з метою економії на витратах з оплати праці.

За своєю сутністю фінансовий менеджмент малого підприємства значно відрізняється від фінансового менеджменту великих підприємств. Насамперед треба враховувати специфічні властивості малих підприємств. Зокрема, мала кількість або взагалі брак спеціалістів з управління фінансами; хронічна нестача фінансових ресурсів для організації господарської діяльності; відсутність фінансового прогнозування та планування; мета малого підприємства інколи є складною і суперечливою. Відсутність спеціалістів з фінансового менеджменту зумовлена критеріями, відповідно до яких визначається належність підприємства до категорії «малих», а саме обмеженням щодо середньооблікової кількості працюючих за рік та обсягом отриманого доходу.

Актуальність даної теми обумовлена і великою кількістю проблем при впровадженні фінансового менеджменту на малому підприємстві. За дослідженнями західних аналітиків більшість банкрутств на малих підприємствах відбувається за рахунок внутрішніх причин, а саме – нераціональної організаційної структури управління, поспішного вибору постачальників, невідповідній економічному потенціалу сфері діяльності, помилковій оцінці місткості ринку тощо. Серед вітчизняних вчених дане питання досліджували Ю. В. Банах, З. С. Варналій, М. І. Долішній, І. В. Камарницький, І. В. Лиспиц, В. М. Мельник, Й. М. Петрович, О. М. Плищук, А. Н. Поддєрьогін, В. О. Сизоненко, М. П. Скрипник та інші.

Малі підприємства досить часто зацікавлені в одержанні поточного прибутку, в аналізі руху готівки, в управлінні оборотним капіталом і по суті не вдаються до фінансового прогнозування та планування. Інколи на малих підприємствах один працівник відповідає за таке коло обов'язків, які не в змозі виконати. У зв'язку з цим деякі питання організації бізнесу керівник вирішує, покладаючись на інтуїцію, тобто поверхнево, не розраховуючи досконально потреби в коштах. І як наслідок, постає перед фактом, коли в нього доходи не покривають витрати. Зазначене вище і обумовлює актуальність теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри фінансів і кредиту за темою «Удосконалення механізму фінансової діяльності підприємств, організацій і установ».

Мета і завдання дослідження. Мета даної роботи полягає в аналізі стану фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах, обґрунтуванні теоретичних положень щодо необхідності її запровадження і удосконалення.

Виходячи із поставленої мети при написанні дипломної роботи вирішувались наступні завдання:

- з'ясувати сутність та виявити особливості існування малого бізнесу в Україні;
- дати критичну оцінку існуючої організації фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах;
- виявити особливості здійснення фінансово-аналітичної роботи у сфері управління фінансами, оподаткування, автоматизації для підприємств малого бізнесу;
- розробити шляхи удосконалення фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є організація фінансово-аналітичної роботи на підприємствах малого бізнесу. Предметом дослідження є теоретичні і методичні основи удосконалення фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань дослідження використовувалися такі методи: діалектичний метод пізнання та теоретичного узагальнення – для комплексного дослідження особливостей функціонування малих підприємств; статистичних порівнянь – для оцінки сучасного стану та тенденції в розвитку малого бізнесу в Україні; аналізу і синтезу – для узагальнення інформації щодо сучасного стану впровадження фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення сутності та змісту поняття «мале підприємство» в Україні та за кордоном; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; комплексно-системний – для вивчення положень національного законодавства. Основою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених із проблем здійснення фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах.

Інформаційна база. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України з питань функціонування малих підприємств, матеріали державних органів статистики, дослідження вітчизняних вчених з даного питання та власні дослідження. Базою для виконання дипломної роботи виступало селянське фермерське господарство «Довіра» Новосанжарського району Полтавської області.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Найбільш важливими результатами, що характеризують новизну дослідження є наступні:

- удосконалено методику планування грошових надходжень і видатків на

2018 рік за допомогою платіжного календаря, що дозволить уникнути несприятливих ситуацій для підприємства через підтримання належного рівня платоспроможності та ліквідності підприємства;

- удосконалено методичні підходи до побудови матриці SWOT-аналізу, яка передбачає групування можливостей, загроз, сильних та слабких сторін підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні висновки і пропозиції дипломної роботи можуть бути використані для підвищення ефективності здійснення фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах. Зокрема, опрацьовані автором рекомендації щодо здійснення автоматизації даного виду робіт та планування використані в практичній діяльності СФГ «Довіра».

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися і одержали позитивну оцінку на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики» (Полтава, ПДАА, 1 грудня 2017 року).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці загальним обсягом 0,3 др. арк., у тому числі 1 наукова стаття обсягом 0,2 др. арк., у матеріалах конференції – тези 1 доповіді обсягом 0,1 др. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 50 найменувань, містить 22 таблиці, 14 рисунків, 12 додатків. Основний зміст роботи викладено на 100 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі **«Теоретичні основи організації фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві»** – досліджено сутність та особливості малого бізнесу в Україні, розглянуто розвиток малого підприємництва та становлення нормативно-правової бази, проаналізовано організацію та значення фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві.

Мале підприємництво – це самостійна, систематична діяльність малих підприємств та громадян-підприємців на власний ризик з метою реалізації економічного інтересу – отримання прибутку (підприємницького доходу). При визначенні поняття «мале підприємництво» слід враховувати не стільки кількісні показники, скільки якісну характеристику, зокрема єдність права власності та безпосереднього управління підприємством, повну відповідальність за результати господарювання тощо.

Розвиток малого бізнесу в Україні стримується внаслідок: складностей в одержанні кредитів та нерозвиненості системи гарантій і страхування діяльності малих підприємств; дефіциту виробничих площ і приміщень; нестачі кваліфікованих кадрів, здатних працювати в умовах ринку; причин бюрократичного характеру, що примушує засновників малих підприємств оббивати пороги численних інстанцій для збору підписів; відсутності розгалуженої мережі організаційних і управлінських організацій, які надають малим підприємствам різного роду послуги на комерційній основі. Для характеристики стану малого підприємництва в країні, важливою є не кількість підприємств, а їх внесок в розвиток економіки країни. Негативною тенденцією у розвитку малих підприємств є зменшення обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг). Існування малих підприємств в будь-якій країні неможливе без державної підтримки.

Формування державної політики підтримки малого бізнесу в Україні починається з 1991 року, з прийняттям Закону України «Про підприємництво» та утворення Державного комітету України зі сприяння малим підприємствам і підприємництву. Закон України «Про підприємництво» визначив загальні правові, економічні та соціальні засади, умови здійснення підприємницької діяльності, а також визначив правові основи державного регулювання та підтримки підприємництва, відносин суб'єктів підприємницької діяльності та держави. Найбільш значимим періодом формування та удосконалення програми державної підтримки малого бізнесу був період з 1999 по 2001 роки, коли було прийнято майже 20 указів Президента України з питань розвитку підприємництва, Верховною Радою України прийнято закони України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про державну підтримку малого підприємництва», «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні».

Відповідно до Податкового кодексу України та п. 5 Указу президента України «Про державну підтримку малого підприємництва» для суб'єктів малого підприємництва в порядку, встановленому законодавством України, застосовується пільгове оподаткування.

Світовий досвід показує, що ознакою ефективної ринкової системи є одночасне існування і взаємодія багатьох великих, середніх та малих підприємств у співвідношенні, яке забезпечує вільну конкуренцію між ними, і на цій основі – стійке і динамічне загальне соціально-економічне зростання. Мале підприємство є найбільш динамічним елементом у цій структурі.

За ринкових умов першочерговим завданням керівників малих підприємств є формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу, який забезпечував би здатність існувати і розвиватися. Для прикладу у світовій господарській системі малі й середні підприємства забезпечують робочими місцями майже 50 % працюючого населення усього світу, а обсяг виробництва у цьому секторі складає від 33 до 66 % валового внутрішнього продукту.

Функції, які на сьогодні покладені на бухгалтера як фінансового менеджера на малих підприємствах наведено на рис. 1.

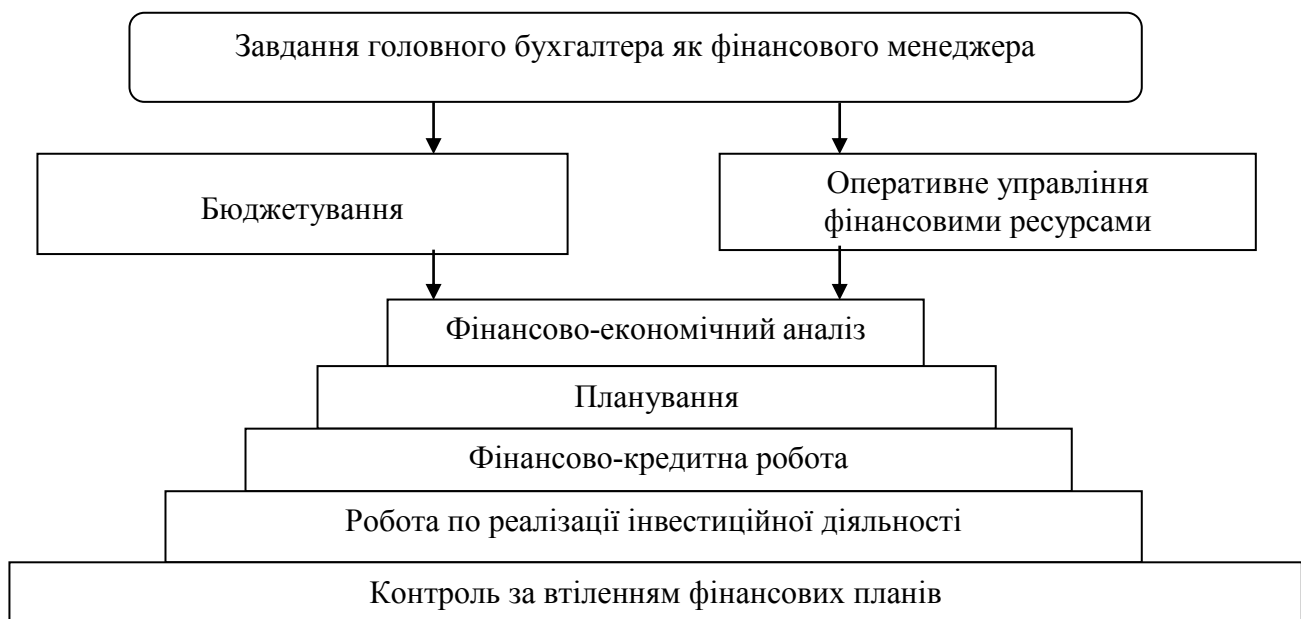

Рис. 1. Завдання головного бухгалтера малого підприємства як фінансового менеджера

Дані статистики свідчать, що четверта частина працівників суб'єктів малого підприємництва зайнята в торгівлі. Так, на оптову торгівлю і посередництво в оптовій торгівлі припадає 63,6 % даного виду економічної діяльності, на роздрібну торгівлю, ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку – 26,2 %, решта – 10,3 % на торгівлю автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та поточний і капітальний ремонт.

Не зважаючи на значну кількість факторів, що негативно впливають на розвиток сектору малого бізнесу, все ж кількість малих підприємств в Україні непинно зростає. Це є позитивним надбанням на сучасному етапі розвитку економіки, оскільки з ним пов'язані такі зрушення, як збільшення робочих місць, помітне зростання випуску обсягів товарів і послуг, а відтак – значне наповнення внутрішнього ринку, розширення їхнього асортименту і якості продукції, робіт та послуг.

У нашій країні підтримка підприємництва за рахунок бюджету може здійснюватися через бюджет розвитку, який у Бюджетному кодексі України має назву «Спеціальний фонд». Досить цікавим є взаємозв'язок кількості працівників із обсягом реалізації, який вони забезпечують. Доцільно для визначення цього зв'язку розрахувати обсяг реалізації на одного працівника. Дані згруповано в табл. 1.

Найбільшу частку в загальній кількості працівників і обсязі реалізації займає торгівля, що є закономірним. А от друге місце в структурі доходів на одного працівника займає фінансова діяльність. Один працівник в даному виді економічної діяльності надає послуг в середньому на 320,4 тис. грн. В інших випадках відмінності в структурі кількості працівників та структурі обсягів реалізації не такі значні.

**Взаємозв'язок чисельності працівників малих підприємств із обсягом
реалізації продукції в 2017 році в Україні**

Вид економічної діяльності	Чисельність працівників, осіб	Місце в структурі за чисельністю працівників	Обсяг реалізації на 1 працівника, грн	Місце в структурі за обсягом реалізації на 1 працівника
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	221800	5	78 834,5	7
Промисловість	375200	3	121 020,3	6
Будівництво	259900	4	131 285,1	4
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	556900	1	490 815,6	1
Діяльність готелів та ресторанів	71700	8	45 352,9	9
Діяльність транспорту та зв'язку	126800	6	137 979,5	3
Фінансова діяльність	25600	10	320 418,0	2
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	459500	2	123 365,8	5
Освіта	15800	11	36 670,9	11
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	34200	9	39 067,3	10
Надання комунальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	75100	7	48 466,0	8

З досвіду зарубіжних країн відомо, що для державної підтримки підприємництва через формування і реалізацію бюджетної політики доцільно використовувати: прямі бюджетні дотації, бюджетні кредити, бюджетні інвестиції, державні замовлення, податкові пільги, програмно-цільовий метод підтримки підприємництва, закладання коштів у спеціальний фонд державного та місцевих бюджетів на підтримку підприємства.

У другому розділі «**Організація фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві**» – проведена фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства, досліджено особливості оподаткування малих підприємств та автоматизацію фінансово-аналітичної роботи суб'єктів малого підприємництва.

Враховуючи негативні тенденції в динаміці поточних зобов'язань підприємства здійснено аналіз його ліквідності та платоспроможності, що виражає здатність СФГ «Довіра» швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів і короткострокової заборгованості (табл. 2).

**Відносні показники оцінювання ліквідності
СФГ «Довіра» за 2015-2017 рр.**

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,001	0,000	$\geq 0,2$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,775	0,844	0,277	$\geq 0,7$
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,136	1,009	0,330	$\geq 2,0$

Розрахувавши коефіцієнт абсолютної ліквідності, що показує, яку частину поточної заборгованості може покрити підприємство за рахунок наявних грошових коштів, можна сказати про невідповідність його нормативному значенню (0,2) протягом усього проаналізованого періоду. У 2015 і 2016 роках даний показник становить 0,001, у 2017 – знижується до 0,0004, що свідчить про нездатність підприємства за рахунок наявних коштів розрахуватися навіть з 1 копійкою поточних зобов'язань. Це свідчить про велику залежність підприємства від дебіторів, що підтверджується розрахунком коефіцієнта швидкої ліквідності, який відповідає нормативу (більше 0,7) у 2015 і 2016 роках (1,775 і 0,844, відповідно) та менший за нього у 2017 році (0,277).

Для оцінки взаємозалежності вкладених коштів та отриманих за рахунок цього прибутків проаналізуємо один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва – рентабельність діяльності у 2015-2017 роках СФГ «Довіра» (табл. 3).

Таблиця 3

**Аналіз коефіцієнтів рентабельності діяльності
СФГ «Довіра» за 2015-2017 рр.**

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхилення, (+; -)	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2015 р.
Загальна рентабельність капіталу	0,081	0,095	0,054	+0,014	-0,027
Рентабельність власного капіталу	0,091	0,111	0,077	+0,020	-0,014
Рентабельність основного капіталу	0,100	0,117	0,063	+0,017	-0,037
Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,387	0,320	0,192	-0,067	-0,195
Рентабельність доходів	0,340	0,320	0,183	-0,020	-0,157
Чиста рентабельність діяльності	0,515	0,471	0,224	-0,044	-0,291

Підприємство має негативну динаміку показників рентабельності капіталу. У 2016 році спостерігається незначне їх зростання на 0,014, 0,020 і 0,017 відповідно, а у 2017 році дані показники знижуються навіть нижче рівня 2015 року і становлять 0,054, 0,077 і 0,063. Це пояснюється випередженням темпу зростання витрат над темпом зростання доходів. Негативними є також

тенденції, характерні для показників рентабельності продажів. Протягом усього періоду спостерігається зниження даних показників. За час проведення дослідження вони знижуються на 0,195 і 0,157 відповідно. Рентабельність виробництва також знижується. За час проведення дослідження її зниження сягнуло 0,291 і у 2016 році вона уже становила 0,224. Отже по всіх показниках рентабельності діяльності СФГ «Довіра» спостерігаються негативні тенденції за досліджуваний період.

Вибір системи оподаткування, обліку і звітності надається суб'єктам малого підприємництва в добровільному порядку, але за умови дотримання вимог діючого законодавства щодо обмежень застосування єдиного податку. Основу кожної спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності становить сплата певної суми, яка замінює сплату певного кола податків та зборів. Поширеною є думка, що перехід на спрощену систему оподаткування дасть можливість сплачувати менше податків порівняно із загальною системою оподаткування. Але існують випадки, коли розмір податкових зобов'язань підприємства на спрощеній системі оподаткування може бути вищим, ніж у підприємства на загальній системі.

Нами було визначено, що СФГ «Довіра» має можливість перейти на сплату єдиного податку або перебувати загальній системі оподаткування. Враховуючи те, що фінансовим результатом діяльності СФГ «Довіра» за досліджуваний період є прибуток, динаміка якого є позитивною, то підприємству недоцільно переходити на загальну систему оподаткування і бути платником податку на прибуток. Тому, єдиним і найбільш вигідним варіантом для досліджуваного підприємства є сплата єдиного податку та інших податків і зборів, що передбачаються чинним законодавством.

Ще одним показником, який має важливе значення при виборі системи оподаткування є сума грошових коштів, яка витрачається підприємством для сплати всіх податків. Адже як відомо, обравши спрощену систему оподаткування підприємство незалежно від того отримало воно прибуток чи збиток буде сплачувати податок. Вітчизняна практика показує, що малим підприємствам доцільно перебувати на сплаті єдиного податку.

За результатами господарської діяльності за 2015-2017 роки досліджуване СФГ «Довіра» оформляє і подає до органів державної фіскальної служби «Податкову декларацію платника єдиного податку» та передає до свого відділу банку платіжні доручення на сплату єдиного податку за звітний період з позначкою банку про зарахування коштів. Податкова декларація з податку на додану вартість складається і подається щомісячно не пізніше 20 числа місяця, що слідує за звітним. Розрахунки про сплату акцизного податку до податкових органів не подаються через відсутність підакцизної продукції у асортименті підприємства. У структурі податків, що сплачувалися підприємством протягом 2015-2017 років переважає єдиний податок. Його частка протягом проаналізованого періоду коливалася в межах від 48,5 % у 2017 році і до 49,2 % у 2015 році. Значну частку у структурі сплачених підприємством податків займає єдиний соціальний внесок. Його частка у 2015 році становила 24,7 %, у 2016 р. – 25,0 %, у 2017 р. – 32,5 %. Даний показник, як і більшість

розрахованих податків і зборів, протягом проаналізованого періоду зростає на 169,4 %. Дані тенденції пояснюються зростанням виручки від реалізації, що є об'єктом оподаткування єдиним податком, фонду оплати праці, що використовується для здійснення нарахувань при визначенні сум єдиного соціального внеску, у результаті підвищення середньої заробітної плати та кількості працюючих.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення фінансово-аналітичної роботи на підприємстві» – розроблено шляхи удосконалення фінансового управління на малому підприємстві, намічено основні напрями покращення фінансового планування та прогнозування, рекомендовано запровадження на малих підприємствах фінансового контролінгу.

Системи управління фінансами на малих та великих підприємствах відрізняються не тільки організаційною побудовою, а й переліком і складністю завдань, які необхідно вирішувати в процесі управління рухом фінансових ресурсів. Проблема управління рухом фінансових ресурсів обмежується вирішенням питань, пов'язаних з банківським кредитуванням, розподілом прибутку, управлінням грошовими коштами, дебіторською та кредиторською заборгованістю тощо. Проаналізуємо діяльність СФГ «Довіра» протягом 2015-2017 років, оцінивши стан та динаміку показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості (табл. 4).

Таблиця 4

**Показники порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості
СФГ «Довіра» за 2015-2017 рр.**

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відносне відхилення (+; -), %	
				2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2015 р.
Дохід від реалізації продукції, тис. грн	81	171	182	+110,3	+124,3
Витрати, понесені при виробництві продукції, тис. грн	69	119	164	+71,4	+135,7
а) у тому числі: змінні витрати	59	105	145	+76,7	+144,7
б) постійні витрати	10	14	19	+40,5	+82,7
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	12	52	18	+340,5	+56,8
Маржинальний дохід, тис. грн	22	66	37	+201,8	+68,8
Частка маржинального доходу в доході від реалізації продукції	0,269	0,386	0,203	x	x
Поріг рентабельності у вартісному виразі, тис. грн	37	37	91	-2,1	+142,8
Частка порогу рентабельності в доході від реалізації продукції, %	46,2	21,5	50,0	x	x
Зона фінансової стійкості, тис. грн	44	134	91	+207,0	+108,3
Запас фінансової стійкості, %	53,8	78,5	50,0	x	x

В даній таблиці здійснимо розподіл витрат на постійні та змінні залежно

від частки доходу від реалізації продукції у загальному обсязі доходу, отриманого підприємством за рік.

Серед розрахованих показників звертає на себе увагу значне зростання маржинального доходу у 2016 році – на 201,8 %. Це пояснюється зростанням обсягів реалізації продукції більше ніж в 2 рази. У 2017 році спостерігається зворотна динаміка – при незначному зростанні обсягів реалізації відбувається зменшення маржинального прибутку (на 44,0 % в порівнянні з 2016 роком). Дана тенденція пояснюється зростанням цін на придбання сировини та матеріалів.

Організація фінансово-аналітичної роботи передбачає пошук фінансових ресурсів, планування діяльності підприємства та прогнозування, управління фінансово-аналітичною роботою на малому підприємстві тощо. На сьогоднішній день більшість підприємств малого бізнесу функціонують в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Специфіка їхньої діяльності дозволяє швидко пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, та все ж раціональний розподіл та використання наявних ресурсів дозволить мінімізувати ризики і уникнути несприятливих ситуацій, пов'язаних з втратою частки прибутку.

На основі результатів аналізу ендogenous середовища розробляються рекомендації щодо усунення наявних слабких місць та ефективного використання існуючого потенціалу (сильних сторін).

У результаті SWOT-аналізу екзогенного середовища виявляється позитивний і негативний вплив на підприємство ззовні та виробляються пропозиції стосовно нейтралізації можливих ризиків та використання додаткових шансів. Застосуємо даний метод контролінгу для СФГ «Довіра», склавши перелік сильних та слабких сторін для оцінки підприємства (табл. 5).

Таблиця 5

Визначення сильних і слабких сторін СФГ «Довіра»

Параметри оцінки	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2	3
Виробництво	- наявність значних виробничих площ для розширення виробництва; - наявність досвіду у здійсненні даного виду виробництва; - наявність надійних постачальників сировини	- відсутність оновлення обладнання; - значний фізичний та моральний знос наявних технологій; - невикористання закордонного досвіду та досвіду конкурентів у здійсненні виробництва продукції; - недостатня диверсифікація продукції; - висока собівартість продукції в порівнянні з основними конкурентами
Персонал	- відсутність потреби у розгалуженій системі управління і низькі витрати на заробітну плату	- відсутність кваліфікованої робочої сили необхідної спеціалізації; - низька чисельність працівників, що обмежує обсяги виробництва; - значна частка працівників, що не приймають участі в виробництві

1	2	3
Маркетинг	- налагоджена мережа збуту; - наявність постійних покупців	- відсутність маркетингової служби; - відсутність аналізу ринку; - невпізнанність продукції на ринку; - необхідність розширення налагодженої мережі збуту
Менеджмент	- задовільна структура управління підприємством; - наявність досвідченого керівництва	- відсутність системи планування, фінансового відділу
Фінанси	- наявність досвідчених працівників бухгалтерії, що беруть на себе, в певній мірі, вирішення фінансових питань і дозволяють економити на заробітній платі; - відсутність заборгованості по сплаті кредитів та відсотків по них	- низька рентабельність виробництва; - низька ліквідність та платоспроможність; - постійне зростання заборгованості підприємства; - нераціональне використання наявних фінансових ресурсів; - зростання дебіторської заборгованості за рахунок накопичення резерву сумнівних боргів

Дані таблиці свідчать, що підприємство має як певні переваги так і певні недоліки. Причому, деякі характеристики мають двостороннє значення через наявність у їх існуванні як позитивних так і негативних ознак. Зараз головним завданням підприємства має стати розширення існуючого виробництва і розширення асортименту продукції. Незначні витрати на оплату праці дозволять ще певний час використовувати наявне застаріле обладнання. Але все ж після здійснення розширення виробництва його також бажано оновити. Для зниження собівартості продукції пропонується переглянути контракти з постачальниками, намагаючись добитися зниження ціни при збільшенні розмірів закупівель.

Наступним етапом здійснення SWOT-аналізу є аналіз ринкового середовища діяльності підприємства. Це дозволяє оцінювати ситуацію поза підприємством і зрозуміти, які є можливості, а також яких загроз варто побоюватися (заздалегідь до них підготуватися). Визначимо ринкові можливості та загрози СФГ «Довіра» (табл. 6).

Таблиця 6

Визначення ринкових можливостей і загроз СФГ «Довіра»

Параметри оцінки	Можливості	Загрози
1	2	3
Фактори попиту	- велика місткість ринку та її постійне зростання дозволяє здійснювати розширення виробництва	-
Фактори конкуренції	-	- поступове зростання кількості й посилення конкурентів; - наявність на ринку багатьох аналогів та замінників мінеральних добрив, що виробляються підприємством

1	2	3
Фактори збуту	- значна віддаленість постачальників сировини	- відсутність посередників дозволяє знизити ціну на продукцію підприємства
Економічні фактори	-	- значний рівень інфляції; - невизначеність стосовно майбутньої податкової політики, що стосується малих підприємств
Політичні й правові фактори	-	- політична нестабільність через постійні зміни в напрямках розвитку держави
Науково-технічні фактори	-	- низький рівень державної підтримки розвитку науки, що вимагає пошуку інноваційних рішень закордоном

З даної таблиці можна зробити висновок, що підприємство має більше загроз ніж можливостей. Причому, варто зазначити, що позитивний вплив можливостей, у разі їх реалізації, може допомогти уникнути або значно зменшити вплив більшості загроз. На основі проведеного аналізу показників діяльності досліджуваного СФГ «Довіра» можна говорити про наявність негативних тенденцій поряд із невикористаними можливостями для збільшення прибутку. Фінансовий стан підприємства можна покращити за рахунок зміни кредитної політики, реструктуризації дебіторської та кредиторської заборгованості, поліпшення ступеня використання необоротних активів, реалізації частини запасів, що знаходяться на складі і виступають у якості резерву, реалізації довгострокових фінансових інвестицій.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного в дослідженні аналізу стану фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах та її критичної оцінки можна зробити наступні висновки.

1. Розвиток поняття «сектору малого бізнесу» в Україні розпочався з терміна «мале підприємство», який вперше був введений в обіг у 1990 році. Критерії віднесення підприємств до малих не одноразово переглядалися і уточнювалися. Тенденції розвитку малого бізнесу в Україні мають позитивні ознаки. Але варто зауважити, що частка прибутку від звичайної діяльності до оподаткування малих підприємств в загальному обсязі прибутку хоч поступово і зростала, та не відповідала динаміці кількості малих підприємств.

2. Незважаючи на відмінності у видах діяльності, фінанси суб'єктів малого бізнесу мають однакові принципи організації, до яких відносяться: жорстка централізація фінансових ресурсів, що забезпечує швидку маневреність ними, їх концентрацію на головних напрямках підприємницької діяльності; фінансове планування, що визначає на перспективу всі надходження грошових коштів суб'єктів господарювання та основні напрями їх використання; формування фінансових резервів, що забезпечують сталу роботу в умовах можливих коливань ринкової кон'юнктури; безумовне використання фінансових зобов'язань перед партнерами.

3. Постійне функціонування підприємств малого бізнесу в умовах дефіциту фінансових ресурсів і недостатньої державної підтримки стимулює їх до запровадження фінансово-аналітичної роботи. Фінансова робота на малому підприємстві – це система економічних заходів визначення фінансових ресурсів в обсягах, необхідних для забезпечення виконання планів економічного і соціального розвитку малого підприємств, контролю за їх цільовим та ефективним використанням.

4. Здійсненням фінансово-аналітичної роботи на малих підприємствах у більшості випадків займається головний бухгалтер. До кола його обов'язків як фінансового менеджера відноситься бюджетування, оперативне управління фінансовими ресурсами, фінансово-економічний аналіз, планування, фінансово-кредитна робота, робота по реалізації інвестиційної діяльності, контроль за втіленням фінансових планів. Таке широке коло обов'язків призводить до перевантаження головного бухгалтера і неякісного або неповного виконання покладених на нього завдань. Тому для роботи на малому підприємстві доцільно залучати відповідних фахівців.

5. Статутний капітал СФГ «Довіра» становить 131 тис. грн. Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг у 2017 році становила 334 тис. грн, що дозволяє підприємству перебувати на спрощеній системі оподаткування і бути платником єдиного податку. На основі здійснених в роботі розрахунків можна говорити про доцільність перебування на даній системі оподаткування, оскільки мінімізується обсяг сплачених податків.

6. Оцінка фінансового стану підприємства свідчить про переважання негативних тенденцій серед розрахованих показників. Зокрема слід звернути увагу на ліквідність СФГ «Довіра». Так, на кінець 2017 року коефіцієнти абсолютної (0,0004), швидкої (0,277) та загальної (0,330) ліквідності не відповідали нормативним значенням. На основі розрахованого значення коефіцієнта відновлення платоспроможності (-0,004) можна говорити про неспроможність підприємства відновити свою платоспроможність у першій половині 2017 року. Дохід СФГ «Довіра» протягом проаналізованого періоду має позитивну динаміку. Але динаміка прибутку відрізняється від динаміки загальної суми отриманих доходів – прибуток зростає у 2016 році на 35,0 % а у 2017 році знижується майже до рівня 2015 року. Звертає на себе увагу зростання поточних зобов'язань підприємства, що протягом проаналізованого періоду збільшуються майже в 8 разів. Показники рентабельності характеризуються негативними тенденціями.

7. На основі аналізу управління фінансами у СФГ «Довіра» було виявлено, що поріг рентабельності у вартісному виразі має позитивні тенденції. Так, у 2015 році він становить 37 тис. грн, у 2016 році також 37 тис. грн, а у 2017 році зростає до 91 тис. грн (на 142,8 %). Розрахунок операційного важеля виявив зростання залежності прибутку від виручки до 2,0. При оцінці кредитної політики було виявлено, при збільшенні терміну розрахунків з дебіторами до 60 днів прогнозується зростання доходу на 3,9 тис. грн. Значення ефекту фінансового лівериджу дає змогу стверджувати, що підприємство в незначних сумах може використовувати кредити банків.

8. Фінансовий стан підприємства можна покращити за рахунок зміни кредитної політики, реструктуризації дебіторської та кредиторської заборгованості, поліпшення ступеня використання необоротних активів, реалізації частини запасів, що знаходяться на складі і виступають у якості резерву, реалізації довгострокових фінансових інвестицій, які займають значну частку в структурі необоротних активів. Здійснення всіх цих заходів дозволить підприємству генерувати додаткові грошові потоки, але ще не являється критерієм стабільного функціонування підприємства в майбутньому. Важливо правильно їх розподілити на потреби виробництва та погашення постійно зростаючої поточної заборгованості.

На основі проведеного дослідження діяльності СФГ «Довіра» можна внести наступні пропозиції щодо її удосконалення:

- здійснити автоматизацію фінансово-аналітичної роботи на основі створеної засобами Microsoft Excel програми, що має на меті прискорити процес складання фінансової звітності, аналізувати поточний фінансовий стан підприємства;

- для збільшення прибутку СФГ «Довіра» рекомендується переглянути політику стосовно формування, зберігання та використання запасів, оскільки на підприємстві знаходиться досить значний їх запас, розмір якого є не виправданим;

- серед заходів покращення фінансового стану СФГ «Довіра» слід використати реструктуризацію дебіторської заборгованості і зміну власної кредитної політики. Реструктуризація дозволить краще оцінити теперішній стан підприємства, оскільки протягом проаналізованого періоду не відбувалося формування резерву сумнівних боргів, а зміна кредитної політики – збільшити прибуток. Необхідно переглянути склад поточних зобов'язань з метою виявлення можливостей для часткового їх відстрочення;

- СФГ «Довіра» було створене внаслідок приватизації сільськогосподарського підприємства і отримало у свою власність значну кількість приміщень, які на даний час не використовуються, тому доцільним є здача майна в оренду для забезпечення додаткових грошових потоків;

- у розпорядженні підприємства є два вантажні автомобілі, завантаження яких є також досить незначним, тому їх можна використати для надання послуг з транспортування вантажів;

- складання платіжного календаря дозволить підприємству контролювати рівень своєї платоспроможності і уникати подальшого зростання поточної заборгованості;

- введення системи контролінгу, що покликане на спостереження реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів, розроблення оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених завдань.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Вінар К. В. Роль фінансового планування в управлінні підприємством / К. В. Вінар, О. В. Норка // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики» (Полтава, ПДАА, 1 грудня 2017 року). – Полтава : ПДАА, 2017. – С. 105–107.

2. Вінар К. В. Організація та значення фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві / Вінар К. В. // Економіка і підприємництво : організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу. Збірник наукових праць за результатами наукової роботи факультету обліку та фінансів. Вип. 18. – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 166–169.

Анотація

Вінар К. В. Організація та шляхи удосконалення фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування». – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

У дипломній роботі досліджено сутність та особливості малого бізнесу в Україні, розглянуто розвиток малого підприємництва та становлення нормативно-правової бази, проаналізовано організацію та значення фінансово-аналітичної роботи на малому підприємстві. Проведена фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства, досліджено особливості оподаткування малих підприємств та автоматизацію фінансово-аналітичної роботи суб'єктів малого підприємництва.

Розроблено шляхи удосконалення фінансового управління на малому підприємстві та напрями покращення фінансового планування і прогнозування, рекомендовано запровадження на малих підприємствах фінансового контролінгу.

Ключові слова: фінансово-аналітична робота, мале підприємство, організація, прибуток, рентабельність, доход, витрати, управління, удосконалення.

Аннотация

Винар Е. В. Организация и пути совершенствования финансово-аналитической работы на малом предприятии. – Рукопись.

Дипломная работа на соискание степени высшего образования «Магистр» по специальности «Финансы, банковское дело и страхование». – Полтавская государственная аграрная академия, Полтава, 2018.

В дипломной работе исследована сущность и особенности малого бизнеса в Украине, рассмотрено развитие малого предпринимательства и становления нормативно-правовой базы, проанализированы организацию и значение финансово-аналитической работы на малом предприятии. Проведена финансово-экономическая характеристика предприятия, исследованы особенности налогообложения малых предприятий и автоматизации финансово-аналитической работы субъектов малого предпринимательства.

Разработаны пути совершенствования финансового управления на малом предприятии и улучшения финансового планирования и прогнозирования, рекомендуется введение на малых предприятиях финансового контроллинга.

Ключевые слова: финансово-аналитическая работа, малое предприятие, организация, прибыль, рентабельность, доход, затраты, управление, совершенствование.

Summary

Vinar K. Organization and ways to improve the financial and analytic work for small business. – Manuscript.

Graduate work for obtaining the degree of higher education «Master» in the specialty «Finance, banking and insurance». – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

In the graduate work investigates the nature and characteristics of small businesses in Ukraine are considered small business development and establishment of the legal framework, organization and analysis of important financial and analytic work for small business. Conducted economic and financial characteristics of the company, the features of taxation of small businesses and automation of financial and analytical activities of small businesses.

Ways of improving the financial management of small business trends and improve financial planning and forecasting, implementing recommended in small enterprises financial controlling.

Key words: financial and analytical work, small business, organization, revenue, profitability, revenues, expenses, management improvement.